

Izhaja
10. in 25. dne
vsakega me cca.

Stoji za
celo leto 3 gld. —
pol leta 1 „ 60
četrt „ — 80
Posamezne štev.
15 kr.

Oznaniła
ikrat natisnena
od vrste 15 kr

Naročnina,
oznaniła in reklamacije
pošljajo se
upravnistvu
v Maribor.

Odprte reklamacije so
poštine proste.

POPOTNIK.

Glasilo

„Zaveze slovenskih učiteljskih društev“.

Izdajatelj in urednik:

M. J. Nerat, nadučitelj.

Spisi in dopisi
pošljajo se
urednistvu
v Maribor,
Reiserstrasse 8

Pismom,
na katera se želi
odgovor,
naj se prdene
primerna poštna
znamka.

Na anonimne do
pise se neoznamo
šifrakovana pisma,
se ne sprejemajo.

Rokopisi
in na
ceno poslano knjige
se ne vračajo.

Leposlovje — izobraževalna sila.

Profesor Janko Košan.

(Dalje.)

Nihče ne bode ugovarjal, da je namen imenovanih književnih podjetnikov zares lep in vse hvale, a tudi vse podpore vreden, in to tem bolj, ker je cena knjižicam ali snopičem zelo nizka. Za nezatno letnino 2 gld. 60 kr. prinaša n. pr. „Slovanska knjižnica“ okoli 40 povestij ter mnogo pesnij znamenitih pisateljev slovenskih in slovanskih, poleg tega pa še več drugih zabavnih in poučnih spisov, kakor životopisov dotičnih pisateljev itd. Mislil bi marsikdo, da se bode naš srednji stan, ki je Jurčiču, Stritarju in drugim leposlovcem tako na srce prirasel, kar pulili za posamezne snopiče, in da bode zdaj konec literarni povodnji, ki drvi s tuje strani in poplavlja vse pridelke domače muze. A hudo se vara. Vkljub bogatej vsebini, vkljub vkusnej zunanjej obliki, vkljub jako nizkeji ceni, ni nobeno takšno književno podjetje našlo toliko naročnikov, da bi mu bil obstanek zagotovljen. Kje tiči vzrok tem žalostnim razmeram?

Jeden naših glavnih narodnih grehov je ta, da ne znamo s svojim duševnim premoženjem gospodariti. Kakor povsod drugod, tako tudi naša književna podjetja ne družijo pisateljskih sil, ampak je cepijo in kosajo. Mesto jednega vztrajajočega in krepkega podjetja, imamo kar tri, ki poleg „Ljubljanskega Zvona“ in „Dom in Sveta“ zalagajo naš srednji stan z leposlovnim berilom. To je nevesela prikazen našega literarnega življenja sploh, da imamo več ko preveč listov in zbornikov, katerim je isti smoter.¹⁾ Takšno potrato smejo si privoščiti veliki in bogati narodi, a maloštevilen narod more le z združenimi močmi kaj doseči. Posledica tem žalostnim razmeram pa je, da mlada drevesca, ki se toliko, da rodijo nekaj krepilnega sadu, že posušé, preden so se razvila v močna drevesa, in ni treba nobenega proroškega duha, ako trdimo, da pri navedenih razmerah propadejo tudi ta podjetja ne samo zgolj nebrižnosti naše, ampak tudi naše neječnosti.

Kakor pa sme takšno podjetje od občinstva zahtevati nekoliko požrtvovalnosti, tako pa ima na drugej strani tudi občinstvo pravico pričakovati, da se mu podaje dobrega, za naše domače razmere prikladnega berila. Mi smo že našli nekaj duševnih velikanov slovanskih, ki so zastopani z nekaterimi umotvori n. pr. v Gabrščekovi zbirki — kajt na njo se pred drugimi oziramo, ker je širjega kulturnega pomena. — A nahajamo tudi dosti izvornih in prevedenih pripovednih spisov, za katere se mi ne moremo ogrevati in

¹⁾ Ista prikazen pojavlja se tudi pri knjižnicah, slovenski mladini posvečenih. Poleg „Vrtec-a“ izdajajo mladinojubi celo vrsto zbornikov: „Angeljček“, „Knjižnica družbe sv. Cirila in Metoda“, „Knjižnica za mladino“, „Pomladni glasi“ in „Zabavna knjižnica za slovensko mladino“. Komentara ni treba.

se tudi obéinstvo ne ogreva. Naše razmere so sicer skromne, ali Levstik je že davno učil, da smo tako daleč prišli, da si smemo vsako ponujeno literarno blago ogledati s kritičnim očesom ter v smislu naše razprave zavrniti vse, kar nima v sebi tiste izobraževalne moči, o kateri smo pri slovenskih éitankah govorili. Taka književna zbirka bi se morala le na dela ozirati, o katerih je dognano, da so res dobra, ki so prevedena v éistéj slovensščini, in ki ustrezajo duševnemu obzorju éitateljev te vrste ter ugajajo domačim našim razmeram sploh. S tem načelom pa se ne strinjajo n. pr. povesti: „Amerikanci“ J. J. Jasinskega, „Protivja“ Ljudmile Podjavorinske, „Žalostna svatba“ Valerije Morzkowske, „Pošasti“ Beneša-Trebizskega, „Blazni goslar“ J. K. Týla, „Gardist“ Al. Jiráseka, „Mali Zlatko“ J. Konrada, „Slučajno“ P. N. Polevoja, humoreska „Pravda“ itd. — Ako se hoče tako podjetje ravnati po geslu: „Najbolje knjige za narod!“ mora mu na čelu stati mož, ki je lepoznavsko izobražen, ki dobro pozna duševne potrebe srednjega omikanega stanu, inteligencije slovenske, in sosebno tudi ženskega spola. Mislimo, da ni tako težko med našimi živečimi književniki pridobiti moža, za tako velevažno podjetje vnetega. Kakor ni živečega slovenskega pesnika, ki ne gori za vzvišeno nalogo, blažiti srca in évrstiti značaj svojih rojakov, tako ga tudi ni brez vroče želje, postati svojemu narodu dobrotnik v najlepšem pomenu besede.

Tretjié je treba književnim podjetnikom te vrste **zdatne reklame**. Nikakor se ne drznemo óčitati našim knjigotrčcem in založnikom, da so pri razprodaji malomarni, previsoko cenimo njih požrtvovalno delovanje; a ne smemo, že dobri stvari, kateri hočemo streči, na ljubo ne smemo prikrivati svojega prepričanja, da jim nedostaje tako zvane „podjetnosti“ (Nemec pravi „Geschäftsgeist“), ki je najboljši porok vsakemu uspehu. V knjigarnicah mešéanje in tržanje navadno ne kupujejo knjig, tudi tistih drobno tiskanih „vabil na naročbo“ ali kratkih ocen v slovenskih éasnikih in lepoznavskih listih véčina naročnikov niti ne éita, nikař ga ne omeéijo, da priporočeno knjigo kupi. Treba je knjigo ljudem naravnost vsiljevati; kajti le tako jo marsikdo naroči ali kupi sebi ali svoji obitelji, ki dozďaj niti mislil ni na njo.

„Torej bi bilo“, opomnil bo marsikateri éitatelj, „za naše ‚knjižničarje‘ najkoristnejše, da si v službo vzemó veé knjižnih krošnjarjev, ki bodo ljudem snopiéé ‚Slovanske‘ ali ‚Slovenske knjižnice‘ ravno tako vsiljevali, kakor zdaj vsiljujejo zloglasne romane“. Znano je, da umejo veéji narodi, med avstrijskimi Slovani sosebno éehi, dobro stran knjižnega krošnjarstva izkorišéati. Tako je krošnjarsko knjigotržtvo v Nemcih spravilo med ljudi dobre dve tretjini Mayer-jevega vsuénega slovarja, ki se je v veé nego 150.000 iztish razpeéal; to isto velja o Brehm-ovem živalstvu, velikanskem delu, éigar stroški za tisk, papir in nagrade so znašali 1,200.000 gld., in o prvi izdaji Cottove knjižnice svetovne literature, ki je požrla blizo 800.000 gld. Nikakor si ne domišljujemo, da bi si mogli naši knjigotržci posluževati tega imenitnega sredstva; pri sedanjih razmerah naših bi ne mogla niti 2 knjižna krošnjarja živeti ob svojem zasluřku, dasi je ljubljanski knjigar Fischer, ki je po krošnjarju od hiše do hiše ponujal svojo knjižico „Grozni dnevi potresa v Ljubljani“, gotovo dobro izhajal. Ali pomisliti moramo, da je moř „tržil“ s knjigo pod vplivom grozne nesreé, ki je pretresla srea vseh Slovencev. — Dasi pa založniki naših zbirk ne morejo po tej poti knjižic svojih spraviti med ljudi, vendar vse premalo storé za njih razprodaj. Uverjeni smo, da bi nikoli ne tožili o denarni izgubi, ako bi pošiljali marljivo snopiéé na ogled posameznim druřtvom, éitalnicam, bralnim druřtvom itd.; druřveni knjižničarji naj nabirajo naroénike, kjer pa ni druřta, naj prevzamejo to nalogo delavni in vplivni poverjeniki. Kdor bo tako ravnal utrdil bo svoje podjetje sebi in naši belestristiki v éast in korist, našel bo dovolj gmotne pa tudi dušne podpore;

kajti zalagal bo tudi duševne izdelke naših živečih pisateljev, da ne rečem klasikov, — Kleinmayer-Bambergove izdaje slov. „klasikov“ so skoro za polovico predrage — ter jim tako priboril vhod v manj petične sloje slovenskega naroda.

Skoro nam je izpodlehel jezik, da smo rabili izraz „živečih klasikov“; tako seveda ne smemo govoriti. Zakaj vrednosti izdelkov naših živečih pesnikov in pisateljev sploh nimajo tolikanj razsojevati sovremeniki ko potomci. Sovremeniki sicer opazujejo podrobnosti natančneje, a nedostaje jim širjega obzorja z višjega stališča, s katerega razločuje oko potomcev širne obrise in spoznava zvezo posameznih pojavov. Zategadelj ni težje naloge, nego iz obilice sočasnih književnih izdelkov izbrati one, o katerih se sme pričakovati, da je bode odobravalo strogo presojojajoče potomstvo, in to tem bolj, čim več prestopajo, kakor smo že videli, literarni proizvodi sedanje dobe meje literarne potrebe, in čim bolj narašča povodenj pisateljskih izdelkov.

Najasnejše govorec tudi tu številke. V knjigopisu, ki ga je sestavil prof. R. Perušek v „Letopisu Slovenske Maticе“ za l. 1894. (Bibliografija slovenska, str. 318—347), je iz leta 1893. zabeleženih 260 tiskovin. In statistika nam pojasni marsikaj, kar je za presojo duševnega zanimanja slovenskega občinstva v sedanji dobi velike važnosti. Izmed navedenih 260 tiskovin pripada z „Ljubljanskim Zvonom“ in „Dom in Svetom“ vred, ki tudi pospešujeta v prvi vrsti razvoj leposlovne književnosti slovenske, „lepej“ literaturi le 35, t. j. 13·5%, umetniškim (glasbenim, slikarskim itd.) delom in stenografiji 13 (5%), spisom za mladino in za prosti narod, koledarjem 62 (23·8%), letnim poročilom, spisom raznovrstne vsebine 68 (26·1%); učenej ali znanstvene literature pa nam je odrediti največje število, namreč 82, t. j. 31·6%. Dosti večja je razlika v nemški moderni literaturi. Po Kürschnerjevem slovstvenem koledarju za l. 1888.¹⁾ smo izračunali, da se je v Nemcih l. 1887. tiskalo 15.972 književnih del, in sicer 1402 (8·8%) leposlovnih, 648 (4%) umetniških, mladinskih in ljudskih spisov, knjig različne vsebine, zemljevidov 2011 (12·5%) in 11911, t. j. blizu 75% znanstvenih. Pri nas so torej razmere v prid leposlovju dosti ugodnejše nego pri Nemcih in drugih velikih kulturnih narodih. Kolikor moremo posneti iz pisem in ustnih naročil, ki dohajajo urednikoma „Ljublj. Zvona“ in „Dom in Sveta“ ter izražajo želje in misli zastran vsebine obeh listov, pač z veseljem konstatujemo, da je večina naročnikov za to, da gojita lista najbolj leposlovje.²⁾ Vendar potrjujejo tudi naše številke resnico, da se ima naša doba imenovati znanstvena doba, ker kažejo potrebsčine vsakdanjega življenja večje zanimanje za izključilno učene kakega znanostnega predmeta ko za negovanje „lepe“ literature.

Navedeni statistični podatki iz bibliografije slovenske nas torej ne vznemirjajo, pač preti od druge strani velika nevarnost za našo izobrazbo. Nič več in nič manj ko 43 časopisov je „osrečevalo“ l. 1893. in še „osrečuje“ slovenski narod. To je čez vse naše potrebe. S to nadnaravno plodovitostjo modernega časnikarstva pa je v tesni zvezi druga prikazen, to je novošegno hlastno čitanje časopisov in one malovredne beletristike, ki pičlo število izbornih umotvorov na polji pesništva daleč nadkriljuje.

¹⁾ Novejšega žalibog nimamo pri roki.

²⁾ Zanimivo pa je, kako krive nazore še imajo dandanes nekateri čudaki o leposlovju, ki je pri vseh narodih pravo merilo občne izobrazbenosti. Tako nasvetuje domoljuben (?) naročnik, (Glej, kar piše dr. Lampé pod naslovom „Kakšen si želé naši prijatelji ‚Dom in Svet‘ l. 1895. na platnicah 24. štev. letnika VII.), da naj opisuje list nove iznajdbe, stroje, kako ljudje napredujejo na svetu, da tudi mi za njimi ne zaostanemo, ter pravi doslovno: „Bilo bi za nas pač boljše, da bi imeli dobro organizovano veletrštvo, mnogo akcijskih družb, kjer bi denar ostal doma; boljše bilo, da bi naš kmet svojo stvar dobro umel in ne delal vedno tako, kakor so oče delali, — to bi bilo boljše in bi nam več pomagalo, kakor vse zaljubljene pesmi, vsi Prešérni in Jurčiči“.

Ako bi mogli kar največ čitateljev vseh stanov vprašati, zakaj da čitajo, in ako bi ti odkritosrčno odgovorili, dejali bi gotovo skoro vedno: „Da svoje znanje množimo“, ali: „V zabavo in kratek čas“. Odgovora: „Da se izobrazimo“, bi slišali redkokedaj. Ali baš ta majhna peščica je v pravem tiru in brez prenapetih predsodkov; kajti čitatelj, ki se hoče čitajoč omikati, je ravno tako dovteten za nove znanostne nauke, kakor je vnet za najplemenitejšo zabavo, ki je išče in jo najde v „lepej“ literaturi; toda njegovega hrepenenja po omiki ne more utešiti površno srkljanje raznoterih znanostij, ki je posredujejo časopisi, niti hlastno pogoltnenje minljive zabavne literature.

Radi pripoznavamo, da so časniki neogibno potrebni. Časniki — kolikor jih vestno in resno opravlja svojo nalogo — se odlikujejo že s tega stališča sosebno pred onimi malovrednimi spisi, ki ne vstrezajo višjim terjatvam ter vrh tega občinstvo odirajo iz gole dobičkarije. Ko bi nenadoma nehale novine izhajati, zastalo bi takoj vse javno življenje, in slišal bi se le jeden glas: „Dajte nam novine nazaj!“ Ko bi se pa hipoma zatrli vsi zloglasni novošegni romani in novele, imelo bi to za boljši del čitateljstva le-to blagotvorno posledico, da bi segal po izbornih knjigah in klasičnih umotvorih.

Glavni vzrok pa, zakaj da poleg časnikov občinstvo navadno nič drugega ne čita, ko lahkoživo beletristiko, tiči v tem, da želi moderni čitatelj čitati, kolikor le more, in kakor hitro je mogoče, uprav tako, kakor si hoče novodobni popotnik ogledati v malo urah, karkoli le more. Za čitatelja novin pa se „umetnost“ naglega čitanja ne kaže v tem, da nekatere članke, ki ga osebno ne zanimajo, kar preskoči, zasledujoč le to, kar je važnega in bistvenega, ampak njegova izurjenost v čitanju kaže se v zmožnosti, navzemati se naglo vseh vestij in razprav, ki mikajo njegovo radovednost. Tako more izurjen čitatelj časnikov iz jedne številke v jednej četrti uri posneti več nego nevajence v jednej uri. Časnikarski čitatelj pa je tudi primoran urno prebirati; kajti časopisje nas preti s svojimi izdelki poplaviti, in omikanec, ki nima časa ves dan čepeti pri časnikih, mora hiteti, da se količkaj pouči o vsakdanjih dogodkih. — Dosti na boljsem je čitatelj romanov in novel; tu ga nihče ne sili, naj knjigo prečita, kar najbrž more, naj to ali ono poglavje preskoči. Te grde navade nas je naučilo še le malovredno zabavno berilo, in marsikdo zabredel je že tako daleč, da ne more nepretrogoma in pametno čitati resnega dela.

Da tudi pri takšnem urnem čitanju naposled vendar le nekaj ostane v spominu, se sicer ne da tajiti, ali nikdo ne bode resno priporočal te „umetnosti“, kjer gre za važno vprašanje občne omike. Zato ne moremo umeti, da se celo John Lubbock v omenjeni knjigi (str. 37) ogreva za naglo čitanje in nasvetuje, da se naj samo pri najlepših in najvažnejših mestih mudimo, češ da na ta način gre mnogo v izgubo, a mnogo tudi v dobiček. Istih mislij je tudi H. Ehrlich, ki v svojem sicer izvrstnem spisu „Lesen, hören, sehen und reden“¹⁾ nepresodno naglo čitanje priporoča. „Jeder Mensch“, pravi, „der aus den Studienjahren in die praktischen und handelnden tritt, sollte eine Zeitlang alles durcheinander und recht schnell lesen, und dabei acht geben, was von dem schnell Gelesenen ihm sogleich am lebhaftesten in der Erinnerung haftet, was ihm nach und nach oder zufällig plötzlich wieder vor dem inneren Auge aufgetaucht ist, und endlich, was sich in gar keinen Gedächtniswinkel setzen wollte und entschwinden geblieben. Aus solchem Rückblicke wird er einen besseren Massstab seiner natürlichen Neigungen, des ihm bisher ‚Unbewussten‘, formen, als aus allen vorgefassten, nach allerhand philosophischen Abhandlungen schablonenhaft eingerichteten moralischen Selbstprüfungen. Was diesen angeborenen Neigungen entspricht, wird zuerst im Ge-

¹⁾ Ueber Land und Meer, 1888, str. 498.

Načrt za računanje na

(Profesor L. Lavtar.)

II. Učni

Ura	Š o l s k o					
	p r v o		d r u g o		t r e t j e	
	neposredno	posredno	neposredno	posredno	neposredno	posredno
1.	Konkretne in abstraktne šteвне vaje Aa 1. na telesih v sobi, 2. na geom. telesih	Risanje stoječih, visečih in ležečih daljic	Vaja 1×1 v prostoru $1-30$ kratko na spomin	Odšteev. desetic $1-100$ n. pr. $90-40$ in vrste za to odšteevanje (2. rač., 29)	1×1 ($1-100$) prim. 2. šolsko leto	Kratko ponavljanje vaj prejšnjega tedna
2.	Primerjanje metra z dolgotimi na telesih a) v sobi, b) geom.	$1 + 1 = 2$, $2 + 1 = 3$ itd. v vrsti	Vaje: 5 dm $7 \text{ cm} - 3 \text{ cm}$ (pokaže se na računilu)	Odšteev. osnov. šteev. ($1-100$) a) 5 dm 7 cm $- 3 \text{ cm}$ b) 9 D $4 \text{ J} - 2 \text{ J}$ c) $39 - 2$ (2. rač. str. 29)	Računi o ceni po sklepu $1 - a$, $a - 1$ (3. Reh., 16)	detto.
3.	Določitev mesta šteevil v šteevilni vrsti	detto.	Vaje: a) $1 \text{ dm} - 3 \text{ cm}$ $3 \text{ dm} - 7 \text{ cm}$ (pokaže se na računilu)	Vaje: a) prim. neposr. pouk b) $3 \text{ D} - 5 \text{ J} =$ c) $60 - 4 =$ (2. rač., 30)		Pismeno sešteevanje enakih šteev. n. pr. 92 (3. 92 (Rh. 92 22) 92)
4.	Konkretne in abstraktne šteevne vaje Ac in Ad za šteevila 1, 2, 3,	Vrsta: $1 + 1 + 1 =$ $2 + 1 + 1 =$ $3 + 1 + 1 =$ itd.		detto.	Oblečene naloge za sešteevanje, sklep s prevajanjem na mehanično računanje, „to izračunamo, ako sešteevamo šteevila . . .“ (3. Reh., 23)	detto.
5.	detto.	Vrsta: $1 + 1 + 1 =$ $1 + 2 =$ $2 + 1 + 1 =$ $2 + 2 =$ itd.		detto. (2. rač., 31)		detto.
1.	Oblečene naloge po N, da se vzbudi čut za sešteevanje, — kratak odgovor	detto.		Vrste za odšteevanje osn. šteevil ($1-100$, 2. rač., str. 32)	Oblečene nal. za pism. sešteev., sklep v zvezi s prevajanjem na mehanič. račun. (prim. 9. ted.)	Izvršitev in odgovor pri posr. pouku (3. Reh., 23)

jednorazredni ljudski šoli.

(Dalje.)

načrt.

l e t o						Teden
č e t r t o		p e t o		6. 7. in 8.		
neposredno	posredno	neposredno	posredno	neposredno	posredno	
	Pripravljalne naloge za sklep a—1—b (4. Reh. b., str. 12, 13, nal. 17—24)		Množenje in deljenje mnogoimen. števil v decimalni obliki z 10, 100, 1000		Gospod rač.	9.
	Naloge o ceni po sklepu a—1—b (4. Reh. b., str. 13)		detto.		detto.	
	detto.		Množenje in deljenje števil, kakor 4 D 3 J 2 d s z 10, 100, 1000		detto.	
	Naloge o ceni po sklepu $\frac{1}{a} - 1, \frac{a}{b} - 1$ (4. Reh. b., 13)		detto.		detto.	
	detto.		detto.		detto.	
	Izvajanje prava za seštev., kratko na znani način (prim. 8. ted., 3. šolsko leto)		Množenje decimalnih ulomkov z 10, 100, 1000		Računi o kmetijstvu vsako uro navadno 1 nalogo	

Š o l s k o

Ura	Š o l s k o					
	p r v o		d r u g o		t r e t j e	
	neposredno	posredno	neposredno	posredno	neposredno	posredno
2.		Vrsta : $1+1+1+1=$ $2+1+1+1=$ $3+1+1+1=$ itd.	Oblečene naloge <i>a</i>) za seštevanje	Vrste za odštevanje osn. števil (1–100) (2. rač. str. 32)	Oblečene sestavljene nal. (2. Rchb., 23, 24); rešitev in vršitev neposredno	Posredno izvršitev in odgovor
3.		$1+1+1+1=$ $1+ \quad 3 =$ $2+1+1+1=$ $2+ \quad 3 =$ itd.	<i>b</i>) namešane (2. rač., 28)	detto.	Odštevanje: Na priprostih primerih se pojasnijo pojmi odštevati, odštevane, zmanjšane, ostanek po sliki na tabli	Odštevanje na pamet: <i>a</i>) 80mm–20mm <i>b</i>) 80J–20J <i>c</i>) 80–20 (3. Rchb., str. 24, 25)
4.		Vrsti : $1+2=$ $1+3=$ $1+1+1=$ $1+1+1+1=$ $2+2=$ $2+3=$ $2+1+1=$ $2+1+1+1=$ itd. itd.		Vaje: $3+.=6$ $15+.=18$ (2. rač., 33)		Takisto odštevanje stotice (3. Rchb., 25)
5.	Prištevanje števil 1, 2, 3, konkret	Vrsti : $1+2=$ $1+3=$ $2+2=$ $2+3=$ $3+2=$ $3+3=$ itd. itd.		Vrste: $2+2=2 \times 2=$ $2+2+2=$ $3 \times 2=$ itd. (2. rač., 27)		Takisto odštevanje osn. števil (3. Rchb., 25, 26)
	Konkret. in abstrakt. števne vaje Aa, <i>a</i>) na telesih v sobi, <i>b</i>) na geom. telesih. Primerjanje <i>m</i> z dolgot. na telesih. Določ. mesta v števil. vrsti. Vaje Ac in Ad za 1, 2, 3. Ris. daljic. Vrsta $1+1=2$, $2+1=3$. Prišt. štev. 2		Odštevanje osnovnih števil (1–100). — 1×1 (1–30) kratko na spomin		Računi o ceni po sklepu $1-a$, $a-1$. — Oblučene naloge za seštevanje, sklep s prevajanjem na mehanično računanje. — Pismeno seštevanje enakih števil. — 1×1 kratko na spomin	
	Prištevanje štev. 2 in 3. — Oblučene naloge N, kratak odgovor		Vrste za odštevanje osn. števil. — Dopolnjevanje števil v prostoru do 100. — Vaje 1×1 dobljene iz seštevanja. — Oblučene naloge <i>a</i>) za seštevanje, <i>b</i>) namešane		Obluč. nal. za <i>a</i>) za pism. seštevanje, sklep v zvezi s prevajanjem na mehanično računanje, <i>b</i>) sestavljene; odgovor se napiše. Pojmi: Odštevati, odštevane, zmanjšane, ostanek. — Odštevanje na pamet.	

l e t o						Teden
é e t r t o		p e t o		6. 7. in 8.		
neposredno	posredno	neposredno	posredno	neposredno	posredno	
	Mehanično seštevanje <i>a)</i> nejednakih števil		n. pr. $4 \cdot 236 \times 10 = 4J \ 2d \ s \ s \ 6t$ $\times 10 = 4D \ 2J \ 3d \ 6st = 42 \cdot 36$ pravilo odpade pri popravilu		Računi o kmetijstvu vsako uro navadno 1 nalogo	10.
	<i>b)</i> osobito enakih števil		Množenje decim. ulom. z 10, 100, 1000 na kratko po pravilu		detto.	
Decimalna pisava mnogoimenastih števil (4 Rehb., str. 3, 4)	Kakor neposredno		Množenje decim. ulom. z 10, 100, 1000 še jedenkrat v daljši obliki (prim. 1. uro)		detto.	
Branje decimalno pisanih mnogoimen. števil (kratko 4. Rehb., str. 4)	Vaje: $5 \cdot 2lg = 5lg \ 2pl$		Množenje dec. ulom. z 10, 100, 1000 na kratko po pravilu		detto.	
Naloge o ceni po sklepu $a - 1 - b, \frac{1}{a} - 1, \frac{a}{b} - 1.$		Množenje in deljenje <i>a)</i> mnogoimen. števil v decimalni obliki, <i>b)</i> števil kakor 4 D 3 J 2 d 2 s z 10, 100, 1000		Gospodinjjski računi		9.
Kratko izvajanje pravila za seštevanje, mehan. seštev. <i>a)</i> nejednakih <i>b)</i> osobito enakih števil. Decimalna pisava mnogoimenastih števil, branje takih števil		Množenje decimalnih ulomkov z 10, 100, 1000		Računi o kmetijstvu		10.

dächtnis bleiben — in zweiter Reihe das, was beim Lesen entschieden entgegengesetzte, widerstrebende Gefühle erzeugt. Die weiteren Abstufungen bis zum vollständigen Vergessen bezeichnen dann die höheren oder niederen Grade des Antheils“. In na drugem mestu piše: „Dass aus allen Erzeugnissen unserer Literatur geistiger Nutzen gezogen werden kann, haben wir gesagt und wiederholen es; selbst beim flüchtigen Lesen ist ein solcher Gewinn zu erlangen, wenn der Leser die Kunst lernen will, Augen und Gedanken zu verbinden, das Gedächtnis in der Weise zu stärken, dass es beim Lesen mit thätig sei“.²)

Pravici na ljubo smo besede pisateljve doslovno navedli; cilj, katerega hoče pisatelj doseči, je vse hvale vreden in pameten, sredstvo pa je naravnost napačno, in takšno naglo, zmedeno čitanje brez namere, brez načrta bo povzročilo v glavi čitateljevi tudi takšno zmedo. (Dalje sledi.)

²) N. n. m., str. 518.

Ali je preobloženost v šolah neizogibna?

(Konec.)

Ta zakon se mi zdi tako imeniten, tako odločilen za katerokoli vzgojo, da sam ne vem, kam bi ga pribil, da bi bil tem bolj viden, in kako da bi mu dal najlapidarnejšega izrazila.

Ta zakon je skoraj brezizjemen, kakor kak naravni zakon, a navidezno se ruši samo tedaj, ako kaka človeška družba dá iz rok ali vso vzgojo svojega naraščaja ali del te vzgoje ter jo poveri po sicer čisto pametnem načelu delodelja vzgojevalecm-strokovnjakom, kakor n. pr. dandanes srednji in nižji krogovi, ki morajo skoro brez izjeme pošiljati svojo deco v javne učilnice.

Oni zakon se meni vidi tako jasen, da niti ne potrebuje daljšega učenega dokazovanja, in čitatelji mi gotovo pritegnejo, ako trdim, da ne bode nič drugače tudi tedaj, ko bode človeštvo štel deset ali pa sto tisoč ali pa milijon let po Kristovem rojstvu; tudi tedaj bode človeku mogoče, se s telesno dozorelostjo zajedno vzpeti do vrhunca tedanje prosvete. Navidezno pa bode ta zakon tudi v tisti megleni prihodnosti, rušila morda šolska vzgoja, in to še vse drugače kakor dandanes, ko bode morda kaka premodra naučna uprava določila, da pri tedanjem velikanskem napredku v vseh strokah človeškega uma in na vseh progah prosvete ni drugače mogoče, nego da traja splošna šolska dolžnost vsaj do onega leta, v katerem se Tirolec spametuje, da se zrelostni izpit ne sme prebiti pred končanim petdesetim letom, doktorski diplom pa da se šele izroči na smrtni postelji.

Jasno je torej ko beli dan: Katerekoli preobloženosti ni kriva prebujno narasla prosveta, ampak edino hibe in zmote onih činjenikov, katerim je današnja družba poverila del vzgoje svojega naraščaja; z drugimi besedami: današnje šolstvo je osnovano na krivih podlagah.

Do tega sicer radikalnega zaključka nas je dovedlo čisto preprosto, dasi strogo logično razmišljanje; a njega plod je tako presenetljiv, tako nepričakovan, da bi bil res skoro vreden Arhimedovega „Heureka“. In res, dasi smo že mnogo čitali o preobloženosti in čuli premnogo nasvetov in predlogov in pomočkov proti njej, nam vendar ni znano, da bi se bila že kje izrekla z isto odločnostjo in točnostjo sodba: „Preobloženost ni neizogibna, ni plod prebujne prosvete, ampak je samo izrodek strokovnjaštva, osnovanega na krivih teorijah“. Ta sodba in obsojba pa je zopet samo prosta logična posledica one že zgoraj dognane resnice, da si

vsaka človeška družba potegne vsakega svojega uda, telesno in dušno seveda zdravega, do dobe moštva na višino svoje prosvete. —

Večina resnic se je našla induktivnim, empiriškimi ali praktičnim putem; teorija, umovanje šepa šele daleč za empirijo, a potrdi in razbistri resnico praktičnim putem najdeno. Tudi nam mora biti do tega, da ono resnico, katero nam zgodovina in vsakdanje življenje v neštivilnih slučajih potrjujeta, tudi teoretično utemeljimo in razbistrimo.

V čem torej tiči skrivnost in zagonetka, da se vsaki zdravi novorojenec v človeški družbi v prilično kratkem času (do dobe moštva) povzdigne na površino istočasne prosvete, in da mu potem tudi še preostane časa (moška in starostna doba), da še sam po svojih močeh pospeši prosveto? Na to nam odgovarja veda (psihologija) takole: Ves napredek v prosveti izvira odtod, da izpreminja naša duša posredne združitve v neposredne.*) Take izpremembe posrednih združitve v neposredne se vrše v duši posameznikov, ali njih končni rezultat si osvoje tudi drugi ljudje, ne da bi potrebovali istih okolišev, da pridejo do njega, kakor jih je potreboval prvi izumitelj. Nekaj vzgledov to pojasni. Kaj menite, koliko premišljevanja, časa in truda je pač trebalo, da se je izumel pitagorejski rek. Vsi naslednjiki prvotnega izumitelja pa si ga primeroma lahko in hitro prisvoje, in oprt na to že najdeno resnico, je našel Carnot novo resnico. Ali pa postavimo Arhimedov hidrostatični zakon; njegov vzклик: Heureka nam priča, koliko dušnega napora ga je stal; vsem naslednjikom pa se podaje ta resnica brez truda, kakor bi nam kako pečeno pišče zletelo v usta. Samo še jeden vzgled iz neštivilnih drugih! Koliko žrtev, krvavih in nekrvavih je trebalo, dokler se je dognalo, da je zemlja okrogla, in da se ona suče okrog solnea, a ne narobe; dandanes se ta dognana resnica z največjo jasnostjo in lahkoto pribavi desetletni deci.

Dobiček pri teh izpremembah posrednih združitve ali asociacij v neposredne je torej ta, da naslednjikom ni treba toliko okolišev in tolike potrate časa, da dosepejo do istih končnih predstav skupin, kakor njih prednjikom, izumiteljem dotične predstavnne skupine; prihranijo torej naslednjiki čas, in prihranjeni čas se lahko porabi v izumitev novih predstavnih skupin, za katere prednjikom ni več dostajalo časa.

Nekaj pa je pri tem za ves napredek v prosveti prevažnem procesu neizogibno; ker se pri takih novo izumljenih predstavnih skupinah neposredno združita začetek in konec, prva in zadnja predstava, in se v tej neposredni združitvi izročata naslednjikom, tedaj ni drugače mogoče, nego da se osrednje, vmesne predstave, ki so preje družile začetno in končno predstavo, iztisnejo in poizgube naslednjikom, in da se le-tem sledečim rodovom zabriše pot, po kateri je prvotni izumitelj dospel do tiste neposredne združitve. Ali tu tiči ravno tista skrivnost in zagonetka vsega napredka v prosveti, to je tista blagodejna razbremenitev, po kateri si osvoje naslednjiki vse od svojih prednjikov novo izumljene predstavnne združitve in si vender še prihranijo časa za izumitev novih. Razbremenitev je neizogibna, potrebna, a možna le na troške osrednjih predstav, torej na troške historične preglednosti glede prvotnega razvitka.

To razbremenitev vrši človeški rod že od pamtiveka, nehote seveda, instinktivno; kajti ko bi bila razbremenitev zavisna od človeške dobre volje, od njegove samovoljnosti, tedaj bi kmalu prestal ves napredek. Tiste izpremembe posrednih združitve v neposredne se vrše po nekaki naravni sili, po nekem naravnem nagonu, in res se nam je že pri zgornjem premišljevanji pokazala resnica, da vsaka človeška družba, ki sama oskrbuje svojo vzgojo, seznanj vsakega svojega uda, telesno seveda in dušno zdravega, z vsemi

*) Primeri epohalno Hermana Paula delo: „Principien der Sprachgeschichte“, drugi natisek ua str. 15. in 16.

pridobitvami svoje prosvete, ali da bolj tehniški govorimo, z vsemi predstavnimi združitvami, bodisi od prednjikov podedovanimi, ali pa na novo iz posrednih v neposrednje preustrojenimi. Saj smo že zgoraj omenili, da vsaka človeška družba brez navora, in tukaj lahko dostavimo, instinktivnim putem, napravi v približno osemnajstih letih iz svojih novorojencev popolne individuve, svoje vrste seveda: kitajska dovršenega Kitajca, ciganska dovršenega cigana, aristokratovska dovršenega aristokrata in tudi učenjaška družba dovršenega — učenjaka (prim. učenjaške družine na raznih vseučiliščih). — Naj se ne plašijo častiti čitatelji nekaterih ponavljatev; ali temeljni nauki se ne morejo dovolj često poudariti in zabičiti. —

Samo v jednom slučaju se tista razbremenitev ne vrši gladko, namreč tedaj ne, ako se okani kaka človeška družba instinktivne vzgoje svojega naraščaja ter jo poveri po načelu delodelja vzgojiteljem-strokovnjakom (vzgoja v šolah in zavodih); ti seveda ne vzgajajo instinktivno, ampak vedoma, po nekih načelih. Samo šolski vzgoji in vzgoji v zavodih tista razbremenitev po neposrednih združitvah ne gre gladko izpod rok, t. j. gojenci v šolah in zavodih se preobkladaje.

Sedaj tudi lahko odgovorimo vednostno, s tehniškimi izrazi, v čem obstoji preobloženost, v čem so kriva tista načela šolske vzgoje in vzgoje po zavodih: V tem, ker se dandanes navadna šolska vzgoja ne zadovoljuje s tem, da bi pribavila svojim gojencem vse neposredne združitve ali asocijacije v neposredni obliki t. j. samo z začetnimi in končnimi predstavami, temveč vodi svoje goence do končnih predstav po okoliših, t. j. na ljubo historičnemu razvitku neposrednih asocijacij poudarja preveč vmesne, posredovalne predstave. S tem potratí preveč časa, in tako se ji ne posreči, pribaviti svojim gojencem v istem času vsoto vseh asocijacij svoje dobe, kakor se to posreči brezdvomno vsaki instinktivni vzgoji, ali pa jih pribavi, toda ne z isto lahkoto, kakor instinktivna vzgoja, temveč s težkim naporom telesnih in duševnih močij, t. j. s preoblaganjem svojih gojencev. — Velikanski vzgled, do kolike gorostasnosti lahko zabrede zavedna, strokovnjaška šolska vzgoja s pretiranim poudarjanjem in proučevanjem tistih vmesnih, sedaj že nepotrebnih, samo historični razvitek pojasnjujočih predstav — velikanski vzgled, pravim, potrate časa na škodo novih neposrednih asocijacij nam podaje pouk staroklasičnih jezikov na naših gimnazijah.

Društveni vestnik.

Črešnice. O zborovanji učiteljskega društva za celjski in laški okraj 2. novembra t. l.) To zborovanje je bilo sijajen dokaz o krepkem napredku našega društva. Zbralo se je 32 udov in 1 gost, namreč gospod Troha, učitelj na Kranjskem. Z veseljem javim, da je društvu zopet 6 udov na novo pristopilo; od cenjenih tovarišic so bile navzoče samo 3, a došlo bi jih bilo gotovo več, da niso bile nekatere zadržane, ker so bile ta dan še na počitnicah. Omeniti pa moram zares hvalevredno požrtvovalnost in vstrajnost gospe Knafličeve; komaj je okrevala od hude bolezni, prihitela je takoj zopet v naše kolo, akoravno ima precej daljno in težavno pot. Da bi našla obilo posnemovalk! —

Predsednik gospod A. Brezovnik se v svojem nagovoru najprvo spominja našega prebleglega tovariša Boštjana Kregarja, ki je bil ob

zadnjem zborovanji še vesel v naši sredini, a danes se naše oči zastouj ozirajo po njem; zapustil nas je za vselej. Ž njim smo izgubili zlatega prijatelja in društvo se je porušil jeden glavnih stebrov. Vsi celjski tovariši so drug za drugim društvu obrnili hrbet, le ranjki Boštjan mu je ostal zvest v slabih in dobrih časih. Bodi mu trajen spomin! — Isto tako se v toplih besedah spominja še družega tovariša-društvenika, gospoda Staufferja, ki se je vsled nesrečne smrti nedavno prešel v večnost.

Potem pozdravlja ustop novega c. kr. namestnika, Nj. ekselence markija Baquhem-a, rekoč, da smemo, oziraje se na njegovo dosedanje delovanje, upati na njegovo naklonjenost. Na njegov predlog brzojavila se je novemu namestniku nastopna udanostna izjava: „Danes v Celji zborujoče učiteljsko društvo za celjski in laški okraj si usoja preudano stopno pozdraviti Vašo eksclenco, priporo-

čujo se Visokoiste naklonjenosti, tako v prid šolstvu, kakor tudi v zaščit učiteljstva.*)

Nadalje čestita predsednik vsem onim tovarišem (icam), ki so bili pomaknjeni iz 4. v 3. plačilni red, oziroma ki so bili povišani stalnim učiteljem (icam), želeč, da naj je ta mali poboljšek le začetek nadaljnega zboljšanja našega gmotnega stanja.

Na to prav srčno pozdravi gosta in nastopne nove ude: gđc. Kovačič (Petrovče), rekoč, da je prinesla s seboj dober glas kot vrla in kolegijalna učiteljica in da je to pokazala tudi danes, ko je, komaj dosepešva v celjski okraj, takoj prišla v našo sredino; gospoda Stante-ja (Blagovna), ki je prišel sicer že o Veliki noči iz brežkega okraja in je sedaj vendar tudi pristopil k društvu ter ga spodbuja, naj kot marljiv društvenik posnema vzgled svojega prednika, tovariša Pustišek-a; gospoda Kranjc-a (Celjska okolic) rekoč, da smo se ga vsi veselili ter mu želi na njegovem sedanjem mestu mnogo let delovati v prid društva, šolstva in domovine; slednjič tri mlade tovariše, ki so letos postali učitelji, namreč gr. Mundo (Sv. Jurij), Plavšak (Trbovlje) in Schmidt (Sv. Pavel), spodbujajoč jih, naj se zvesto oklenejo društva. — Nadalje konstatuje, da šteje društvo z današnjim dnevom 56 pravih udov in je torej postalo prvo na Spodnjem Štajarskem, navzlic temu, da mi nismo tako srečni, da bi imeli čast, v svoji sredini pozdravljati gospode profesorje kot zvezde voditeljice in buditeljice, niti nas do sedaj pri zborovanjih še ni počastil nobeden c. kr. šolski nadzornik. (Konec prih.)

Ptuj. Naše učiteljsko društvo je zborovalo dne 7. novembra t. l. po razglašenem vspredu. Gospod predsednik navzoče običajno pozdravi in se spominja dveh preminolih tovarišev namreč gg. Praprotnika in Volariča. V znamenje sožalja vstanemo raz sedeže. Obvesti nas nadalje, da naše društvo letos ni bilo zastopano pri zborovanju „Zaveze“ v Novem mestu; jeden gospodov odposlancev se je opravičil, drugi pa — doma ostal!

Zapisnik zborovanja od 1. junija t. l. se odobri.

Naš vrlji zgodovinar gospod Ivan Strelec poročal je o šolskih nadzornikih v minulih letih. Ker je spis namenjen za objavo v „Popotnik-u“, omenjeno bodi le, da je bilo podavanje imelo pazne in hvaležne poslušalce.

Društvena pravila, koja je posebni odsek pregledal in popravil, prečitala so se točka za točko in po nekaterih majhnih popravkih sprejela.

Društvo se na predlog gospoda Zupančiča slavnemu hranilnemu in posojilnemu društvu v Ptuj tem potom iskreno zahvaljuje za podarjene nam knjige.

Ko se je določil za bodoče zborovanje 2. januar prih. l., sklene se današnje ob 12. uri. — o.

*) Kakor sem zvedel, je prejel predsednik na to udanostno izjavo od Nj. ekscelence prav laskavo, lastnoročno pisano zahvalo. Poročevalce.

Sv. Vid pri Šmarji. „Šmarsko-rogaško učiteljsko društvo“ zborovalo je 2. novembra pri Sv. Križu poleg Slatine.

Navzoče (pet iz rogaškega in štiri iz šmarskega okraja) je gospod predsednik prisrčno pozdravil ter naznanil dnevni red.

Zapisnik zadnjega zborovanja se je prečital ter odobril.

Prečita se dopis „Lipniškega učiteljskega društva“ s priloženim prepisom adrese gospoda Gottlieb Stopper vred.

Gospod Strmšek čita nekatere jako važne točke iz Mercina-jeve knjige „Igre in pesmi za otroška zabavišča v ljudski šoli“ ter prosi, da bi se kateri tovariš lotil natančnejega referata o omenjenem delu. To obljubi storiti gospod Ferlinec.

Poročilo o zborovanju „Zaveze“ izostane radi odsotnosti poročevalca.

Gospod Dreflak navaja nekatere posebno zanimive točke zborovanja „Lehrerbunda“. Gospod predsednik ga zato zahvali.

Prihodnje zborovanje določi se za slučaj lepega vremena na tepežni dan po božiču. —šk—

Iz Huma pri Ormoži. (Vabilo.) Učiteljsko društvo za ormožki okraj zboruje v nedeljo, 1. decembra t. l. ob pol na jedenajsto uro predpoludne v ormožkem šolskem poslopji po tem le vspredu: 1. Zapisnik. 2. Dopisi. 3. Poročilo o glavnem zborovanju „Zaveze“ (Porekar). 4. Predavanje. 5. Vplačevanje društvenine. 6. Slučajni nasveti.

K obilni udeležbi vabi vse častite p. n. člane, kakor nove v naš okraj došle p. n. častite tovariše in tovarišice odbor.

Ljutomer. (Vabilo) k glavnemu zboru učiteljskega društva v četrtek 5. decembra ob 10. uri v Franc-Jožefovi šoli. Vspored: 1. Zapisnik. 2. Naznanila. 3. Prednašanje: Med. kulturhistorične črtice o veljavi medu v prošlosti in sedajnosti, razni načini pridelovanja medu, med kot hrana in zdravilo (gospod Pušenjak). 4. Letno poročilo odbora. 5. Volitev novega odbora. 6. Nasveti. Glede na važnost zborovanja vabijo se vsi p. n. člani in prijatelji bučelarstva k obilni udeležbi.

Predsednik.

Sv. Trojica v Slov. goricah. (Vabilo.) Učiteljsko društvo Št. Lenartskega okraja zboruje dne 1. grudna 1895 ob 11. uri dopoludne pri Sv. Lenartu v Slovenskih goricah. Vspored: 1. Zapisnik. 2. Dopisi. 3. Poročilo gg. delegatov (Ješovnik in Škerjanc) o glavnem zborovanju „Zaveze“. 4. Poročilo gospoda delegata (Mohor) o zborovanju „štaj. učiteljske zaveze“. 5. Podavanje gospoda Kovačiča — Sv. Trojica. 6. Gospod Črunko poroča o splošni razdelitvi tvarine „Računice“, za občne ljudske šole. 7. Nasveti. Odbor.

Dopisi in druge vesti.

Izpod—ških planin. (Spomini na glavni zbor „Zaveze“.) Namenila sem si, gospod urednik, pisati Vam o spominih, ki sem jih ohranila od glavnega zbora „Zaveze“. Kak vtis sem prinesla v srce domov, posnamete iz naslednjih vrstic, katere pišem tako, kakor mi jih narekuje srce. Veselega srca sem zapustila svoje gorsko gnezdo in sedla na „lukamatijo“, ki me je ponesele v belo Ljubljano, kjer sem si površno ogledala one svetovno znane kole, s kojimi so si Ljubljančanje podprli svoja domovanja. Nerazumljiva tuga se je polastila mojega srca, ko sem gledala nasledke one osodepolne moči, katerej se človek ne more vpirati. Še le vesela družba v dolenskem vlaku prepodila mi je ono otožnost in sem zamogla zopet prosto dihati. Vožnja do Novega mesta je bila prav prijetna. In sprejem v Novem mestu? Bilo bi odveč, zgubljevati besede.

Zbor delegatov je letos pokazal, da so se ljudje vendar pričeli resno zanimati za „Zavezo“ in to je prav! — Kaj naj pa povem o koncertu? Oj, to je bil užitek! Jedna točka krasnejša od druge! „Nazaj v planinski raj“ mi vedno še doni po ušesih, ko gledam iz svoje sobice tam v onem gorskem zatišji na orumenelo listje. Pač, zakaj ne morem več nazaj v oni raj, kjer se je razlegalo to sladko petje? Nazaj srce mi sili — —

Pri glavnem zboru je pa učiteljstvo pokazalo, da mu je za napredek, za razvoj. Tu sem naj bi prišli oni, ki vedno in povsod trdijo, da slovenskemu učiteljstvu ni do napredka. Ta vdeležba in to zanimanje!! Prav zamaknila sem se v posamezne točke glavnega vspeveda. Dobro sem si utisnila zlate besede glavnega govornika gospoda Štrukelja. Po dokončanem slavnostnem govoru sem se nehoté ozrla po dvorani, da preštejem približno vdeležence. Gospod urednik! vsaj poznate žensko radovednost. Ko sem površno ogledovala zborovalce, obšla me je neka sveta jeza, kajti med toliko vdeleženci nisem opazila nijednega kranjskega okrajnega šolskega nadzornika. Čudno, prav čudno!!! Pa zakaj ni bilo nobenega? Letos je bil čas glavnega zbora vendar tako ugoden, da bolj ni mogel biti. Sedaj se vendar ne morejo opravičevati, da jim čas ni dopuščal. Ali bi ne bilo umestno, da bi kateri gospodov nadzornikov nastopil pri glavnem zboru „Zaveze“, ter nas dejanski poučil, da mora ljudski odgojitelj biti najprej sam značaj, ako hoče vzgojiti značaje. Gospodje nadzorniki bi si tako pridobili veliko več ugleda, kakor pa s svojo odsotnostjo.

Tudi pedagogičsko društvo je zborovalo istočasno v Novem mestu. Mislim, da je s tem zborovanjem pedagogičsko društvo veliko pridobilo. Neuganjiva uganka mi je pa, zakaj nas ni počastil gospod predsednik s svojo navzočnostjo.

Nekoč sem slišala, da se snuje v Ljubljani neko deželno učiteljsko društvo za Kranjsko, čegar glavni

namen je, oslabiti našo dično „Zavezo“. Nisem hotela verovati tem novicam. Sedaj pa sem skoraj uverjena, da je „Zaveza“ mnogim, mnogim pravi trn v peti, ker je brž ko ne preslovenska, torej „panslavistična“.

Gospod urednik! Končam! Mogoče, da se Vam bode marsikaj zdelo preostro, a pisala sem vse iz najboljšega namena, tako, kakor Vam zopet še pišem prilično o tej ali oni stvari. Do onega časa pa ostajam z vsem spoštovanjem udana Vam

Polonica.

Od Sv. Marjete pri Pesnici. (Nova šola.)

V zdANJI dobi tolikanj pomembnemu pozivu: „Naprej!“ so se naši Marječani z združenimi močmi odzvali kaj častno in požrtvovalno! Dobro vedoč, da zamore le resna in dobra volja v družbi darejlive vzajemnosti vprizoriti blage in velike ideje, stopili so vrli domačini v ožje kolo ter tekom jednega leta po starem reku: „Levica naj ne zna, kar desnica poda“ pripravili novo stolpno uro in nove milodoneče, vsem terjatvam zadostujoče orgle, pa tudi zgradili krasno impozantno šolsko poslopje. Le-to podjetje prizadjalo je občanom vsled velikih gmotnih žrtev mnogo preglavic, skrbi in truda, ter bilo vzrok tolikim temnim sencam na sicer vedrih obrazih. Pa glej! ko se je jelo na mestu starega šolskega poslopja širiti novo, povzdigujoč se od dne do dne više in više, pomirila so se srca zopet in vsakogar, bodisi gospoda ali kmeta, mikala je sedaj vendar izvršitev prepomenljive stavbe.

Občna veselost in zadovoljnost zavladala je po fari, ko so koncem meseca septembra malone vsi delavci ostavili svoje delo bodisi v novem poslopju samem, ali pa v njegovem okolisi stiskaje si prijateljsko utrujene roke k resnemu slovesu, rekoč: „Hvala Bogu! dokončano je“. Vendar pa je ta radost vzkipevala v nedeljo 3. dne meseca novembra do vrha! Že zgodaj zjutraj vzdramljajo te je mogočno pokanje možnarjev iz sladkega spanja, oznanujoč ti posebno slovesnost, katera se naj danes tukaj vrši. Raz šolskega poslopja vihrajoča velika cesarska zastava pritrjevala je temu odločno in vabila občinstvo na mnogobrojno ubeležbo vršéce se slovesnosti: blagoslovljenja nove šole, — poslopja, katero danes „vso v krasu oblastno in veličastno kakor nevesta zre daleč tje doli po dolu in po straneh bližnjih holmcev stoječe svoje manjše sestrice. — Ne dolgo, in cerkveni prostori bili so polni radovednega ljudstva, ki je nekako nestrpno pričakovalo zaželjenega slovesnega trenutka. Kmalu (okoli pol deveti uri) pridrči kočija in imeli smo čast pozdravljati milostljivega gospoda stolnega župnika in kanonika Bohinca in preblagorodnega gosp. šolskega nadzornika, ravnatelja Schreinerja, ki sta se pripeljala iz Maribora. Ob 9. uri jela se je pomikati dolga

procesija od farovža v cerkev; po tu dovršenem cerkvenem pa proti prelepemu šolskemu poslopju, katerega je blagovolil mil. gospod kanonik in dekan blagosloviti in množici po slovesnem tem aktu njega pomen razjasniti.

Nato podali smo se v cerkev, kjer je gospod dekan z milimi, srce globoko prešinjajočimi besedami polagal zbranim na srce skrb za jedino pravi pouk, ki bistri um in ogreva srce za Boga in za vse, kar je plemenito in dobro. V svojem govoru prosi stariše, spodbuja otročiče in opozarja gg. učitelje na vzajemno, neumorno delovanje v prid in srečo Šmarječanov.

Po dokončanem slovesni sv. maši, pri kateri so peli domači pevci s pomnoženim tenorjem gospoda Črnka, stopalo je občinstvo za učenci zopet v šolo; izmed odličnjakov zagledal si prespoštovanega gospoda nadzornika, katerega so spremljali došli učitelji: nadučitelj in urednik „Popotnik-ov“ gospod Nerat, nadučitelj gospod Moher s svojo soprogo, učiteljica gđc. Wutt itd.

V primerno okrašeni sobi I. razreda nagovori gospod nadzornik navzoče blizu tako-le: Čudili ste se danes in se še čudite krasnemu in širnemu šolskemu poslopju ter hvalili njega prostorne in okusno izdelane šolske sobe, jednako dvoranam. Zares veličastna stavba diči prostor za cerkvijo sv. Marjete. Pomislite, koliko skrbi, truda in npora, denarja i. t. d. je zahtevalo to delo! In v kateri namen se je vse to zgodilo? Le v prid vaših otrok. Kaj vam je torej storiti, da izpolnite dolžnosti, katere imate kot reditelji in vzgöjitelji nadpolne mladine do šole? — Pred vsem vam je otroke pridno v šolo pošiljati ne gledé na to, je li steza in pot lepa in gladka, vreme prijazno in toplo i. t. d. Prva skrb vam bodi napredek šole obiskujočih otrok. Ker je pa težko, celo nemogoče doseči šoli cilj in smoter, ako jo pustite osamljeno, je kaj potrebno, da stopite z njo v nekako zvezo, da se za njo potegujete in če možno otrokom zastran šolskega pouka doma pomagata, se večkrat z gospodi učitelji posvetujete in poižvedujete o obnašanji svojih dragih. Tako ne zamudite vselej skrbeti za to, da vaša mladina nikoli ne bude stradala dušne hrane, prepotrebne v dosego časne in večne sreče.

Vi, dragi učenci in učenke pa morate stariše in vaše gg. učitelje vsigdar radi ubogati, jih spoštovati, nikoli samovoljno žaliti, temveč jih z lepim pobožnim življenjem razveseljovati. Spoštovani gg. učitelji (obrnjen proti njim) pa nikar ne pozabite svojega vzvišenega stanu in cilja, za katerega vam srce bije; vestno in neumorno delujte v svojem poklici, da izpolnite voljo starišev in se častno odzovete tirjatvam, katere stavi do vas posamnik, narod in država!

Nato govori mala učenka, pravi „angeljček“ v svoji mični opravi prisotni gospodi, prijateljem in dobrotnikom šole tako:

„Kot majhni učenki tukajšne trirazrednice naj mi bo dovoljeno v imenu vseh učencev in učenk iz hvaležnosti nekatere besede izpregovoriti. Namesto stare, sitne tesnobe in zdravju škodljivega, zaduhlega šolskega poslopja postavili ste velikansko palačo, tega šolskega poslopja se mora vsak faran veseliti, tudi mi učenci in učenke se ga veselimo, in zakaj? Saj se je to poslopje postavilo za nas in za bodočo šolsko mladino. Sicer so morali naši stariši globoko v žep segniti, pa naj si bodo svesti, da tega niso storili zastonj. Mi, majhni otročiči jim sicer ne moremo povrniti denarja, pa kar premoremo, to vam hočemo dati. Pred vsem hočemo skrbeti, da ostanejo prelepe šolske sobe take, kakoršine so zdaj. Šolsko pripravo, kakor klopi, tablo itd. hočemo v najlepšem redu imeti. Največjo hvaležnost pa vam skažemo s tem, da se trudimo biti marljivi in vneti za vse dobro. Posebno hočemo spoštovati naše gg. učitelje, ter jim biti pokorni v vseh poveljih. Tako postanemo kedaj dobri ljudje, pošteni sovaščani, zvesti državljani in hvaležni sinovi in hčere naše mile matere domovine“.

Končavši prijavljeni govor nismo znali, bi se li čudili otročji naivnosti ali pa odločnosti pogumne učenke-govornice.

Potem je gospod nadučitelj Kovačič nagovoril navzoče tako-le:

„Veleeenjeni navzoči!

Današnja svečanost mi je povod kot vodja in delujoča moč na tej trirazrednici tudi nekaj besed izpregovoriti; v prvi vrsti v tolažbo tistim, kateri so se spodtikali na zgradbi tega šolskega poslopja, v drugi vrsti pa vsem, ki so pripomogli, da se je ta zgradba brez vsake najmanjše nesreče tako izvrstno velikansko izvršila. Šmarječani zares krasno šolsko poslopje imate! In v to poslopje bodo od zdaj prihajali vaši otroci dan za dnevom, teden za tednom, leto za letom, da se tu priučé vsega, česar je poštenemu državljanu neobhodno potrebno. Da to, sicer le pri rednem obiskovanji šole, pri vztrajni marljivosti in pri neomahljivi pokorščini svojih učiteljev istinito dosežejo, obljubujem v imenu tukajšnjih gg. učiteljev in gđc. učiteljice, da bomo vsikdar z združenimi močmi delovali v to smer. Delovati hočemo na podlagi šolske postave, nad katero čuvajo šolske oblasti v osebi prezasluženega gospoda nadzornika Henrika Schreiner-ja, katerega imam čast tukaj predetavljati. Da ne pozabimo tistih, kateri so si na zgradbi te „palače“ pridobili posebnih zaslug, vedite, da dolžujemo hvalo slav. okrajnemu in krajnemu šolskemu svetu, nadalje visokemu c. kr. deželnemu šolskemu svetu, katere oblasti so določile velikost in kakovost te stavbe. Ravno tako gre hvala slav. občinskim zastopom, kateri so skrbeli za potrebni denar. Da vas dalje ne mudim, vabim vas povzdigniti oči na to okrašeno podobo, sliko Nj. veličanstva, presvetlega cesarja; kakor znano, je on najboljši oče svojih podanikov, katere prav po oče-

tovsko ljubi in kateremu največe veselje je zadovoljnost, blagostanje in navdušenost Avstrijca za svojo širno domovino. Skažimo se mu vedno vredni otroci, prisežimo mu za nova našo udanost, rekoč: Bog nam ohrani, Bog nam obvari našega najvišega gospoda in cesarja Franca Jožefa, še mnoga in mnoga leta.

Po dvorani se razlegajo navdušeni živio-klici.

Mladi in stari pojó zamaknjenim srcem cesarsko himno. S tem je bil končan prvi del slavnosti.

(Konec prih.)

(Izpiti učne usposobljenosti) so se vršili pred mariborsko c. kr. izpraševalno komisijo od 4. do 13. novembra t. l. Oglasilo se je 24 kandidatov in 1 kandidatinja za ljudske šole, 1 kandidatinja (gdč. Melilla Elvira) pa za francoski jezik. Od teh so 3 kandidatje med skušnjo odstopili, 3 so bili reprobirani, napravili pa so izpit ti le gospodje in sicer: Brinar Jožef (z odliko), Čulek Jožef, Hernaus Jožef (le z nemškim učnim jezikom), Karnitschnig Alfons (z nemškim učnim jezikom), Kokl Jožef, Kresnik Jožef, Rozina Adolf, Riedler Jožef (z n. u. j.), Serajnik Franc, Smonik Friderik (z n. u. j.), Stani Tomislav, Šamperl Davorin, Šerbinek Lavoslav, Šerona Vinko, Uebels Rudolf (z n. u. j.), Wratschko Alojz (z n. u. j.), Wurzinger Leopold (z n. u. j.), Žunkovič Janez in gdč. Stibl Marija (z n. u. j.). Vsi so usposobljeni tudi za poučevanje v katoliškem veronauku (gg. Briar, Riedler in Žunkovič celo z odliko). Tudi kandidatinja za francoski jezik je izpit napravila. Pri pismenem izpitu so se dala ta le vprašanja:

I. Pedagogika objednem tudi nemško: Es sind die Erziehungsmittel im allgemeinen übersichtlich aufzuzählen und zu charakterisieren und der pädagogische Befehl in besonders zu besprechen.

II. Slovenščina: Dolgočasnost in suhoparnost je največja pregreha, s katero more učitelj pri poduku grešiti nasproti učencem.

III. Matematika. I. A hat ein Haus um 8000 k. unter der Bedingung gekauft, dass die Zahlungen in mehreren Terminen ohne Zins und zwar in folgender Weise geleistet werden soll: 3500 k nach 2 Jahren, 2000 k nach 3 Jahren, 1500 k nach 4 Jahren und 1000 k nach 5 Jahren; wann ist der mittlere Termin für die Gesamtzahlung? An dieser Aufgabe ist zu zeigen, wie derartige Rechnungen den Schülern zu erklären sind. (Slovinci slov.)

2. Ein Fleischhauer kauft einen Ochsen für 428 k; er erhält von demselben 312 kg Fleisch à 116 h; 81 kg Talg à 90 h; 34 kg Haut à 136 h; aus den Eingeweiden löst er 21 k 58 h; wieviel Procent gewinnt er?

3. Ein Schlosser hat ein Fenstergitter von 8 m starken cylinderförmigen Eisenstäben zu fertigen; dasselbe soll 5 verticale Stäbe zu 2.2 m Länge und

9 Querstäbe zu 1.1 m Länge haben; wie hoch berechnet sich das Gitter wenn das Decimeter Eisen 7.8 kg wiegt und das Kilogramm mit 36 h bezahlt wird?

IV. Realije. 1. Für die methodische Behandlung der Fichte auf der Mittelstufe der Volksschule ist (womöglich mit Berücksichtigung der formalen Stufen) ein eingehender Lehrgang zu entwerfen. (Slovinci slovenski.)

2. Es ist eingehende Disposition über die methodische Behandlung der Zusammenhangsformen der Körper zu entwerfen.

3. Die Verwertung localer Sagen beim Geschichtsunterrichte. (a. Zweck derselben, b. auf welcher Stufe sind sie zu behandeln? c. Art der Behandlung. An einem mit Beziehung auf die Schule, in welcher Candidat wirkt, selbstgewählten Beispiele praktisch zu zeigen. (Slovinci slovenski.)

V. Francoščina. 1. Uebersetzungen ins Französische: Aus Josef Heinrichs Lese- und Sprachbuche für die fünf- und mehrclassigen österreichischen allgemeinen Volksschulen von Emanuel Reinelt, 4. Theil, ist das ganze Lesestück Nr. 72, Seite 81 betitelt: „Arbeitsregeln“ ins Französische zu übersetzen.

2. Freier Aufsatz in französischer Sprache: Es ist der Inhalt des Literaturwerkes von Bernardin de Saint-Pierre, betitelt „Paul et Virginie“ im Umfange von beiläufig 2 Seiten in der Form eines freien Aufsatzes in französischer Sprache anzugeben.

Pred ljubljansko c. kr. izpraševalno komisijo so se vršili izpiti učne usposobljenosti od 4. do 11. novembra t. l. Kakor poroča „Učit. Tovariš“ napravili so izpit: gospod Kerschbaumer Jurij in gdč. Pfau Klara za meščanske šole (prvi za II., druga za III. skupino), oba z nemškim učnim jezikom; gdč. Lavrenčič Olga za francoski pouk, gospod Davorin Matko za ljudske šole z nemškim učnim jezikom po čl. V. t. 1.; za ljudske šole z nemškim in slovenskim učnim jezikom pa gg. Čuk Franc, Grailand Franc, Rosenstein Ferdinand, Sadar Adolf, Schlenz Rudolf, in gospodične: Augustin Antonija, Bračko Marija, Cidrich Gabrijela (z odl.), Cimperšek Marija, Gaspersin Olga (z odl.), Gherbaz Emilija, Globočnik Marija, š. s. Gosak Uršula, Hayne Josipina, Hribal Roza (z odl.), Jeglič Rafaela, Jereb Ana, Krašovic Ana, Kren Emilija, š. s. Krulc Nikolaja, Leinfellner Marija, Mally Ida, Mäkusch Antonija, Piller Ivana, Pirch Klotilda, Tomec Jakobina, Vasič Marija, Wruss Emilija, Zwirn Friderika. Z nemškim učnim jezikom: gospod Makovec Fran in gdč. Krobath Ana (z odl.).

(35 sožalnic) in sicer 27 brzobjavnih in 8 pismenih od raznih hrvatskih, srbskih, čeških učiteljskih zborov in tudi od našega „Pedagogiškega društva“ je došlo o smrti odličnega hrvatskega pedagoga in domoljuba Ivana Filipoviča v Zagreb. Lep dokaz, kako proslavljen je bil blagi pokojnik.

Vabilo. Učiteljsko društvo za mariborsko okoličico bode imelo v četrtek 4. decembra t. l. ob 10. uri dopoldne v poslopji c. kr. učiteljišča v Mariboru svoj redni 4. letošnji zbor, pri katerem bode med drugim tudi 1. gospod ravnatelj Schreiner

govoril: Kako se učenci navajajo k samostojnemu delovanju. 2. Gospoda Lasbacher in Pirkmaier poročala bosta o zborovanjih „Zaveze“ oziroma „Lehrerbunda“. Razun tega pobiranje zaostale udnine in razni nasveti.

K prav obilni udeležbi uljudno vabi odbor.

Listnica. Radi preobitega gradiva morali smo nekaj že postavljenih dopisov in poročilo „o razstavi v Pragi“ odložiti za prihodnjo številko. Naj nas dotični gospodje sotrudniki radi tega oprostijo. — P. n. z naročnino zaostale prejemnike „Popotnika“ prosimo, da se 1. prihodnjega meseca odzovejo zanesljivo svojej dolžnosti.

Razpis natečajev.

Št. 773
II.

Podučiteljska služba.

na dvorazredni ljudski šoli III. plač. vrste na Remšniku s prostim stanovanjem in kurjavo se podeli definitivno all tudi provizorično.

Obeh jezikov zmožni prošnjiki in prošnjice naj vložijo svoje redno opremljene prošnje z dokazom avstrijskega državljanstva predpisanim potom do **konca decembra t. l.** pri kranjem šolskem svetu na Remšniku, pošta Marenbeg.

Okr. šol. svet Marenberg, 12. novem. 1895.
Predsednik: Finetti s. r.

Št. 347.

Podučiteljska služba.

Na dvorazrednici v Kostričnici poleg Slatine je namestiti podučiteljsko službo z dohodki po III. plačilnem razredu in s prostim stanovanjem.

Prosilci in prosilke naj vložijo svoje s spričevalom zrelosti, event. tudi s spričevalom učne usposobljenosti in z domovnico opremljene prošnje predpisanim potom do **22. decembra 1895** pri kranjem šolskem svetu.

Okr. šolski svet Rogatec, 13. novembra 1895.
1—2 *Predsednik: Scherer s. r.*

Št. 610.

Razpis natečaja.

V okolišu c. kr. okrajnega glavarstva brežiškega je namestiti mesto stalnega okrajnega pomožnega učitelja z dohodki podučitelja v III. plačilnem razredu definitivno eventuelno tudi provizorično.

Prošnjiki za to mesto naj vložijo svoje z zrelostnim spričevalom eventuelno tudi s spričevalom učne usposobljenosti in domovnico opremljene prošnje potom predstojnega okrajnega šolskega sveta do **20. decembra 1895.** pri kranjem šolskem svetu v Brežicah.

Okr. šolski svet Brežice, 11. novembra 1895.
Predsednik: Tax, s. r.

Št. 434.

Razpis učiteljske službe.

Na petrazredni ljudski šoli pri Sv. Križu (III. pl. vrsta) je namestiti z začetkom prihodnjega letnega polletja služba drugega učitelja.

Nemškega in slovenskega jezika popolnoma zmožni prositelji naj vložijo svoje prošnje opremljene s spričevalom zrelosti in učne usposobljenosti ter z dokazom avstrijskega državljanstva do **1. prosinca 1896** pri kranjem šolskem svetu pri Sv. Križu.

Okr. šol. svet v Ljutomeru, 5. novem. 1895.
1—2

Lak za šolske table brez leska,
kilogram 2 gold.

Tintni ekstrakt, nestrupeni,
1 kilogr. za 8—10 kilogr. dobre tinte za šolsko rabo, 1 kilogram 1 gld. 20 kr.
priporoča

Adolf Hauptmann, 8—10

tovarna oljnatih barv, firneža, laka in kleja v Ljubljani

razpošilja na zahtevanje brezplačno in franko svoj ilustrovani cenilnik **oljnatih barv, firnežev, lakov, suhih, kemičnih, prstenih in mineralnih barv, düsseldorfskih, oljnatih in akvarelnih barv za umetnike, barv za fotografe, emajl-, majolika- in lazurnih barv, potrebnih za oljnato in akvarelno slikanje, čopičev, tint, kakor tudi še mnogo drugih predmetov za obrtnijo, šole in domačo rabo.**

Vsebina. I. Leposlovje — izobraževalna sila. (Prof. Janko Košan.) (XI.) — II. Načrt za računanje na jednorazredni ljudski šoli. (L. Lavtar.) (VII.) — III. Ali je preobloženost v šolah neizogibna. (II.) — IV. Društveni vestnik. — V. Do pisi in druge vesti. — VI. Natečaji in inserat.